Suomen ympäristökeskus SYKE
PL 140
00251 HELSINKI

Asiantuntijalausunto

17.10.2017 SYKE-2017-J-192

Eduskunnan asunto- ja ympäristöjaosto
kaisa.iso-sipila@eduskunta.fi

Pyyntö 9.10.2017 HE 106/2017
Käsittely 18.10.2017 klo 11.45

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018
Teema 2.: Itämereen ja sisävesiin kohdistuvat toimet ja niiden rahoitus momenteittain

35.10.20 Ympäristövahinkojen torjunta (siirtomääräraha 3v), 6 900 000€

Määrärahaa ehdotetaan nostettavaksi. *SYKE pitää ehdotusta perusteltuna.*

35.10.22 Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v), 16 025 000 €

Määrärahaa ehdotetaan nostettavaksi 1300 k€. *SYKE pitää määrärahan nostoa kannatettavana.*

SYKE pitää hyvänä sitä, että määrärahaa esitetään selkeästi kohdennettavaksi Itämeren ja vesien suojelun edistämiseen. SYKE pitää hyvänä myös sitä, että määrärahaa esitetään käytettäväksi ympäristön tilan ja vaikuttavuuden arviointien kehittämiseen. Tämä mahdollistaa sekä toiminta-käytäntöjen tehostamisen että vaikuttamisen myös EU- tasoiseen sääntelyyn.

Lisäksi SYKE pitää hyvänä sitä, että määrärahaa hallituksen kärkihankkeen toimenpiteisiin, joilla tehostetaan ravinteiden kierrätystä ja toimia Itämeren ja vesien suojelemiseksi, nostetaan (500 k€).

SYKE näkee hyvänä myös, että määrärahaa Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman (Kaisu) toimeenpanoon ehdotetaan nostettavaksi (1000 k€) Lisäys on perusteltu, Kaisun aktiivisen toimeenpanon varmistamiseksi. Olennaista on, että samalla varmistetaan toimien seuranta ja arviointi.

SYKE näkee tärkeäksi, että vesienhoitosuunnitelmien ja merenhoidon toimenpideohjelman toimeenpano turvataan riittävällä rahoituksella. SYKE kiinnittää huomiota siihen, että vesien- ja merenhoitoon liittyvien toimenpiteiden edistäminen siirtyy maakuntahallinnon vastuulle vuoden 2020 alusta lähtien. Rahoituksen avulla on tärkeää tukea mm. vesistöjen kunnostusverkoston toimintaa sekä vesien kunnostusstrategian (2013) sekä kansallisen pienvesistrategian (2015) toimeenpanoa. Kunnostusverkosto on kunnille ja kansalaisille suunnattu palvelu, jonka tavoitteena on varmistaa kunnostukseen liittyvä asiantuntijatuki sekä tarjota foorumi toimijoiden väliselle yhteistyölle.

Määrärahaa on tarkoitus suunnata myös pilaantuneiden maa-alueiden liittyvän tutkimus- ja kunnostamistoiminnan ja seurannan kehittämiseen. Rahoituksella tuetaan merkittävimpien riskikohteiden tunnistamista ja kunnostamista sekä tarkoituksenmukaisten kunnostuspäätösten tekemistä. *SYKEn näkemyksen mukaan tutkimustoiminnan ja seurannan kehittämisellä ja tehostamisella voidaan saavuttaa mm. merkittäviä kustannussäästöjä tinkimättä terveyden ja ympäristösuojelullisista tavoitteista.*

35.10.61 Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v), 8 592 000€

Määrärahaa nostetaan 2550 k€. *SYKE pitää määrärahan nostoa kannatettavana, mutta haluaa kiinnittää huomiota mm. seuraaviin näkökohtiin:*

Vaikka määrärahaa kokonaisuudessaan nostetaan 2550 k€, tämä korotus käytetään pääosin hallituksen kärkihankkeelle ”Puu liikkeelle ja uusia tuotteita metsästä” ja suunnataan pääasiallisesti puurankentamisen ohjelmaan (2200 k€) puun tarjonnan ja monipuolisen käytön lisäämisen toimenpiteeksi. *Mikäli puurakentamisen tuki sisällytetään vesien- ja ympäristönhoidon edistämisen momentille, merkitsee tämä ympäristön hoidon käsitteen laajentamista ja panostuksen vähentämistä Itämeren ja vesien hoidosta, ravinteiden kierrätyksestä ja kiertotalouden edistämisestä.*

Suomi sitoutunut siihen, että sisävesien ja rannikkovesien hyvä tila on saavutettu viimeistään vuoteen 2027 mennessä. Suunnitellut toimenpiteet on kirjattu valtioneuvoston vuonna 2015 hyväksymiin vesienhoidon suunnitelmiin ja merenhoidon toimenpide-ohjelmaan vuosille 2016 - 2021. Määrärahasta käytetään 2 371 k€ vesien- ja merenhoidon käytännön toimenpiteiden toteuttamiseen pohjavesien tilan parantamiseen sekä haja-asutuksen jätevesineuvontaan vesien hyvän tilan turvaamiseksi sekä 1 500 k€ hallituksen kärkihankkeen toimenpiteisiin kuuluviin vesien- ja merenhoidon hankkeisiin. Lisäksi määrärahaa käytetään Suomen vesialan liiketoiminnan, kilpailukyvyn ja vientimahdollisuuksien parantamiseen tukemalla uusien teknologioiden käyttöönottoa ja hyvien käytäntöjen jakamista.

SYKE pitää hyvänä sitä, että tavoitteena on erityisesti heikentyneiden rannikkovesien ja jokien tilan parantaminen ja että vesistökunnostushankkeiden määrärahaa ehdotetaan nostettavaksi 850 k€.

SYKE kiinnittää huomiota myös siihen, että samalla kärkihankkeen ”Biotalous ja puhtaat ratkaisut: Ravinteiden kierrätys ja Itämeren ja vesien suojeleminen” rahoitusta vähennetään 500 k€ ja vastaava summa käytetään Lievestuoreenjärven Laajalahden kunnostushankkeeseen. SYKE pitää kärkihankkeen määrärahojen supistamista valitettavana, koska ravinteiden kierrätyksen ja vesienhoidon kärkihankkeista on saavutettu erittäin lupaavia tuloksia esimerkiksi kemikaalikunnostuksen alalla.

Vesien- ja merenhoidon toimenpiteiden edistäminen siirtyy maakuntahallinnon vastuulle vuoden 2020 alusta lähtien. SYKE on huolissaan siitä, priorisoivatko maakunnat riittävästi määrärahoja vesistöjen, pohjavesien ja merialueiden tilan parantamisen toimenpiteisiin.

Määrärahasta käytetään lisäksi 1 521 k€ valtion jätehuoltotöiden koordinoinnista sekä valtion jätehuoltotöinä toteutettavien pilaantuneiden maa-alueiden tutkimus- ja kunnostushankkeiden teettämisestä tai avustamisesta aiheutuviin menoihin ympäristö- tai terveysriskien kannalta merkittävissä kohteissa. Määrärahan käyttökohteita ovat mm. isännättömien, merkittävää terveys- ja ympäristöriskejä aiheuttavien pilaantuneiden alueiden kunnostaminen.

SYKE pitää ympäristön suojelun kannalta tärkeänä, että näiden kohteiden kunnostamiseen on varattuna riittävä rahoitus. Lähivuosina kunnostustoimet kohdistetaan etenkin yhdyskuntien vedenhankinnan kannalta tärkeiden pohjavesialueiden ja raakavesilähteiden turvaamiseen. Rahoitus on turvattava lisäksi pilaantuneen maaperän kunnostusmenetelmien osaamisen lisäämiseen ja uusien ratkaisujen laajamittaiseen käyttöönottoon tähtääviin kokeiluhankkeisiin. Kokeiluiden tavoitteena on testata erilaisia teknologioita, riskien hallinnan ratkaisuja ja saada referenssejä alalla toimiville yrityksille sekä siten tukea yritysten vientimahdollisuuksia. Kuitenkin kärkihankkeen ”Biotalous ja puhtaat ratkaisut: Pilaantuneiden maa-alueiden kunnostusohjelma”, rahoitusta vähennetään 300 k€.

35.10.65 Öljyjätemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v) , 1 000 000 €

Määrärahan ehdotetaan säilyvän ennallaan. *SYKE pitää ehdotusta perusteltuna.*

35.10.70 Alusinvestoinnit (siirtomääräraha 3 v), 3 000 000 €

Suomen merentutkimusalus Aranda on telakoituna peruskorjausta varten ja peruskorjaus valmistuu vuonna 2018. Korjauksen kustannusarvio on 15,6 milj. euroa. Peruskorjauksen toteuttamiseen tähän mennessä myönnetty rahoitus ei ole riittävä, ja vuonna 2018 esitetään rahoitusta lisättäväksi 1,1 milj. euroa.

Määräraha on välttämätön merentutkimusalus Arandan peruskorjauksen ja käytettävyyden varmistamiseksi.

Arandan avulla kerätään tietoa Suomen avomerialueen tilasta. Tietoa käytetään Suomen merenhoidon suunnitteluun sekä vedenalaisen luonnon monimuotoisuuden inventointeihin ja hyödynnetään mm. merialuesuunnittelussa. Arandan käyttö mahdollistaa EU:n meristrategiadirektiivin ja Itämeren ympäristönsuojelusopimuksen (HELCOM) asettamien velvoitteiden täyttämisen.

Aluksen käyttöastetta on pystytty parantamaan merkittävästi vuosien 2014-2016 aikana yhteistyössä Ruotsin hydrologisen ja meteorologisen instituutin (SMHI) ja Luonnonvara- keskuksen kanssa. Peruskorjauksen valmistuttua Arandaa on mahdollista käyttää Jäämerellä tehtävään arktiseen tutkimustyöhön, joka toteutuessaan nostaa Suomen näkyvyyttä arktisen alueen asiantuntemuksessa ja yhteistyössä. Tänä vuonna voimaan astuneen Kansainvälisen merenkulkujärjestön uusien vaatimusten, ns. polaarikoodin mukaan toiminta Jäämerellä edellyttää kuitenkin eräitä sellaisia muutoksia aluksen varusteluun, joita ei ole otettu huomioon peruskorjauksen suunnittelussa.

SYKE esittää 850 000 euron kolmivuotista siirtomäärärahaa Arandan ylläpitoa varten. Peruskorjauksen valmistuttua alusta tulee huoltaa normaalisti myös jatkossa. Arandan ylläpitoon on myönnetty kolmivuotista siirtomäärärahaa toistuvasti, viimeksi vuoden 2015 budjetissa. Tätä peruskunnostusrahaa saa käyttää merentutkimusalus Arandan pakollisten määräaikaistelakointien yhteydessä tehtäviin peruskunnostustöihin, kunnossapitoon, huoltoihin ja tutkimuslaitehankinnoista aiheutuviin menoihin.